

I. Eu

Numele meu are gustul fierii în limba mea de adopție. Gust de rădăcini, gust impregnat cu taninurile din trunchiul viței mele de mii de ani. Și dacă numele meu e doar al frunzei dintr-un an adăpostind rodul sângeriului al viței, credința mea nu s-a schimbat. A rămas aceeași cu cea care a curs prin sângele neamului meu de când se trage de prin văile roditoare ale Levantului. Credința mea e dinainte de acele vremuri cărora li se zice *Jahiliyyah*¹, de dinainte de toate revelațiile războinice sau, mai degrabă, de dinainte de toate revelațiile din care n-a ajuns la noi cuvântul păcii, cuvântul inimii, ci numai îndemnul la luptă. Am auzit de curând pe cineva zicând în limba mea de adopție:

— Pacea e pentru cei slabi!

Mi-am făcut cruce, căci bietul om, în incultura lui, n-avea cum să înțeleagă că în toată regiunea de unde vin ne salutăm urându-ne unul altuia pace nu pentru că suntem slabi, ci pentru că ne dorim unul altuia adevărata putere. Nu este pe lume putere mai mare decât cea a păcii și nici n-aș dori

¹ „Epoca Ignoranței”, în arabă în original, desemnând perioada preislamică; numele său vine de la presupusa ignorare a mesajului coranic.

să încerce acei necunoscători în ale vieții să experimenteze ceea ce am trăit din chiar clipa în care am început să deschid ochii către lume și s-o simt.

Fusesem trimis să particip la o festivitate de avansare a promoției de ofițeri. M-au primit bine, fără să-i intereseze cine sunt și ce experiențe port în suflet, m-au așezat în tribună cu toată deferența pentru ministerul pe care îl reprezentam. De la răcoarea tribunei am asistat la discursuri care mai de care mai încurajatoare și mai mobilizatoare, dar în esență care mai de care mai idioate, probabil din lipsa experienței pe câmpul de luptă. Nu mi-aș dori să văd această țară a păcii în care m-am așezat să trăiască precum țara mea de origine, Libanul, coșmarul care m-a modelat așa noduros cum sunt, doar pentru ca acești oameni destul de înguști la minte să trăiască măcar o parte din experiența frontului. N-ai cum să fii comandant într-o lume plină de încercări violente și tu să nu fi simțit vreodată mirosul prafului de pușcă pe câmpul de luptă, acolo unde lumea civilizată încearcă să oprească nebuniile altor neamuri și ale altor vârste ale umanității, mult înapoiate, la care încă sunt. Așadar, iată-l pe bărbatul acela îmbrăcat în uniformă, înalt și cu potențial de a se impune în fața subordonaților, dar destul de rotofei de altfel, cât să fie luat în derâdere în armata țării mele de origine, adresându-se unor tineri necopti, care promiseră atunci gradul de sublocotenent, cu aceste cuvinte:

— Pacea e pentru cei slabi!

Am vrut să răspund ofițerului în discursul meu, dar m-am abținut. Am văzut ulterior pe filmarea evenimentului că, în ciuda încercării de a rămâne calm, m-am mișcat și mi-am schimbat fizionomia. Pentru cineva care nu ar fi urmărit special grimasele mele, probabil că a rămas neobservată reacția.

Ce știe colonelul acesta despre război? De unde a citit el idioțenia asta, că pacea e pentru cei slabi? Sau asta e chiar convingerea lui? După festivitate l-am chemat la mine. Ofițerul, pe cât de înalt și grăsuliu, pe atât de speriat era. Tremura ca gelatina.

— Ordonafi, domnule secretar de stat!

— Domnule colonel, v-am urmărit discursul și voiam să mă asigur că am înțeles bine ceea ce am auzit. Chiar ați spus că pacea e pentru cei slabi?

— Cred că da!

— Cum adică? Dumneavoastră „credeți” că da? Nu sunteți stăpân pe vorbele dumneavoastră?

— Ba da, dar m-au luat emoțiile și nu mai știu ce am spus.

Îmi venea să-l iau la palme pe cât de înalt era. Chiar așa să fiu sfidat de răspunsul unui ofițer nu am fost niciodată. Ofițerul trebuia să fie ferm și acum, până la capăt, iar asta e valabil în orice armată, nu numai aici, unde ofițerii de comandă sunt aleși tot mai mult pe criteriile politice sau funcționărești, birocratice, în loc să fie selectați pentru ceea ce ar trebui să fie setul de calități ale militarului: demnitate, onoare, chiar o anumită inflexibilitate, dacă-mi este permis, spirit de corp. Nu le-am testat pe celelalte, dar am văzut aici mulți oameni slabi ca forță a intelectului și a voinței, cu grade mari pe umăr, în ipostaze jenante prin cabinetul ministrului sau prin cele ale consilierilor și secretarilor de stat. Cum să triezi totuși după demnitate și onoare? Cu ce le măsoari? Și ce înseamnă, în cele din urmă, loialitatea? Față de șefi – fie ei și șefii politici – sau față de principii? Cum să testeze oamenii politici loialitatea ofițerilor în raport cu principiile când ei, oameni politici fiind, sunt loiali în raport cu șefii lor de partid?

Îmi venea să-l iau la palme pe colonelul acela de gelatină. Din fericire m-am abținut.

Aveam nouăsprezece ani și eram student în anul întâi la Universitatea din Tripoli. A fost singurul an în care am fost student în Liban. Am preferat să aleg calea exilului. Tripoli intrase sub control sirian. Filtre formate din militari sirieni se găseau pe toate arterele importante. Unul dintre aceste filtre era chiar la intrarea pe strada mea, unde aveam și casa, și cafeneaua, și magazinul de electrocasnice, împreună cu atelierul. Tot pe atunci îmi luasem și mașina, cum aveau mai toți tinerii care mergeau la facultate. De când se instalase filtrul, mă opreau zi de zi militarii sirieni.

— Să nu te mai prind că parchezi mașina aici, mi-a zis într-o zi unul dintre ei.

— Aici e casa mea, i-am răspuns.

— Nu mă interesează. Aici e locul nostru acum!

N-am ținut cont de ceea ce îmi ziceau ei. Aveam și eu mult clocot în sânge pe vremea aceea, deși încă de pe atunci eram iubitor al păcii. La scurt timp după ce mi-au interzis să vin cu mașina în acel perimetru, am tras din nou mașina în fața casei. I-am văzut pe soldații sirieni venind spre mine.

— Ce ți-am spus, câine, să nu mai parchezi aici?

Am dat să răspund ceva. Am tăcut. Mă amuțise gestul unuia dintre sirieni care, din scurt, a armat pistolul-mitrălieră. Am simțit fierul rece al țevii lipit de gât.

— Câine, dacă mai oprești mașina aici, te împușc!

N-am putut zice nimic. Și nici n-am mai venit vreodată cu mașina până acolo. Nu fusese prima oară când am primit deschis amenințarea cu moartea, dar cea de atunci, nu știu de ce, m-a înspăimântat și întărit deopotrivă. M-a

însăpăimântat în primul rând pentru că-mi era frică pentru ai mei. Pe tata îl dăduseră de curând jos din funcție, iar el a rămas să trăiască din ceea ce mai putea vinde în magazinul de electrocasnice și, mai ales, din ceea ce repara. În anii aceia de criză nu mai cumpăra nimeni frigidere și nici măcar aparate de radio sau casetofone. Veneau, în schimb, din ce în ce mai mulți oameni la tata, fostul șef al partidului, ca să le repare radiourile vechi. Veneau la tata și sirienii, care aveau aparate portabile vechi și stricate, să le repare. Nu oricum: trebuia să se oprească din tot și să repare pe loc, sub amenințarea armei. De câteva ori l-au și bătut. L-am văzut odată pe tata cu nasul spart și cu o vânătaie pe față.

Mama era profesor universitar. Trecea mândră și sfidătoare prin filtru, chiar dacă uneori sirienii îndreptau puștile spre ea, doar-doar o intimidează. Cred totuși că sirienii primiseră interdicție să se apropie de mama.

Cel mai mult mi-era frică pentru surorile mele, toate mai mici ca mine, care nu se puteau opune abuzurilor unor oameni fără inimă precum sirienii aceia.

Într-un final, am răspuns și eu:

— Bine, am înțeles, dar nu era nevoie să-mi pui arma la gât.

— Ba da, câine, pentru că voi aștia, încuiații din Liban, nu înțelegeți nimic altfel!

Am tăcut și m-am retras la cafenea după ce mi-am mutat mașina în afara ariei de control. N-au trecut însă decât câteva zile de când am început să-mi las mașina înainte de filtru pentru a veni pe jos câteva sute de metri până acasă, când am primit o vizită neobișnuită la cafeneaua pe care mi-o lăsase tata s-o administrez. Orhan, colegul meu de grupă din cadrul Facultății de Administrare a Afacerilor de

la Universitatea din Tripoli, sirian ca mulți alții dintre colegii mei, mă vizitase la cafenea. Dintre sirieni mă înțelegeam cu el și cu Saeed. Cu Saeed chiar mă împrietenisem. Orhan era mult mai în vârstă decât mine – niciodată nu am știut câți ani are – și totodată unul dintre foarte pușinii sirieni care nu ne șicanau pe noi, libanezii creștini din facultate. Afișa un anumit respect și se apropiase foarte mult de mine. Îl lăsam să copieze la examene și poate de aceea a găsit de cuviință să mă trateze mai altfel. Nu știam ce funcție deține în armata siriană de ocupație, dar știam că era bine poziționat. I se potrivea numele, căci Orhan înseamnă „om liber”, și îl purta cu demnitate.

În zona în care aveam cafeneaua, strada se deschidea cumva ca o mică piațetă. Stăteam într-o după-amiază pe terasă, cu o cafea turcească în față. Soarele coborâse destul de mult spre orizont, iar strada prăfoasă începuse să se coloreze în portocaliu, și asta în ciuda faptului că zona în care locuiam, cea mai bună din oraș, de altfel, era plină de verdeață. Era frumoasă strada noastră chiar și atunci când copilăria se spulberase din cauza războiului. Era o stradă îmbrăcată în alb, cu ornamentele verzi ale arborilor mediteraneeni, iar acum, cu soarele coborând spre orizont și colorând în portocaliu fațadele, păstra ceva din aerul acela al vârstei fericite a Libanului liber. Dar acei ani de pace au trecut și numai Dumnezeu știe când vor reveni și cât va mai trebui să tragă țara pentru toate astea. Eram, cum spuneam, pe terasă și îmi beam cafeaua turcească. I-am văzut pe soldații de la intrare luând poziția drepți și am văzut apoi o mașină care mi se părea cunoscută. Mă puteam înșela, căci toate mașinile celor importanți în zonă erau Toyote negre, cum mai toate mașinile actuale sunt fie Toyote, fie mașini

de teren de la General Motors. Nu știi cine e – cei importanți din clanuri își permit să circule fără numere de înmatriculare, uneori chiar în coloane de Toyote sau GMC-uri – și nici nu poți bănuî. Oricine ar putea coborî dintr-o astfel de mașină și nu are cum să nu te furnice puțin pe șira spinării când vezi în zona de responsabilitate a patrului siriene că intră o Toyota neagră. Mașina a oprit în dreptul cafenelei și a ieșit din ea Orhan, colegul meu.

— Pacea fie cu tine, mi-a zis și s-a așezat lângă mine. Te-ai speriat?

— Nu, i-am răspuns, deși știam sigur că e conștient că mint și că tremurasem.

L-am servit cu cafea și am început să povestim. Am adus și o narghilea, ca poveștile noastre să curgă mai bine. E o plăcere în aceste locuri, fie că ești tânăr sau bătrân, să te așezi în tihnă și să povestești cu cei apropiați. Orhan îmi era, cumva, apropiat. Prin fumul narghilelei, Orhan mi-a mărturisit că e șeful securității în armata siriană. Când mă gândesc acum, bănuiesc că ar fi putut fi șef al securității la un anumit eșalon, sau pe o anumită regiune, pentru că nu se putea ca tocmai șeful securității statului să stea în zona ocupată și să urmeze fără mari griji studiile la o universitate de altundeva. Oricum, sirienii văd Libanul ca fiind un teritoriu al lor, al Siriei mari la care tânjesc. Apoi Orhan și-a scos legitimația militară și mi-a arătat-o. Avea poza lui, și ștampile, așa că l-am crezut. Dar îl crezusem de dinainte, de când văzusem cum s-au ridicat în picioare militarii din echipa de filtru.

— Zi-mi, fratele meu, te supără cineva? m-a întrebat Orhan.

— Da, i-am zis, gândindu-mă la mama, la tata, care fusese bătut de câteva ori de militarii sirieni, dar mai ales la

surorile mele mici. Da, Orhan, mă supără cei din filtrul de aici, i-am spus.

Orhan s-a ridicat în picioare și a strigat tare:

— Soldaaat!

Militarul din filtru a venit la el în fugă.

Orhan a făcut doi pași înspre el, cu mâinile ușor îndepărtate de corp, apoi i-a tras câteva perechi de palme. Era același soldat care-mi pusese arma în gât și mă făcuse câine.

— De ce îl superi pe fratele meu?

Soldatul n-a mai zis nimic, dar obrajii săi purtau urmele roșii ale palmei lui Orhan.

— Cheamă-l pe șeful tău la mine!

Soldatul a fugit speriat, cu arma strânsă la piept, către zona de filtru. A venit și șeful echipei. Nu știu ce grad o fi avut, dar Orhan l-a pălmuit cel puțin la fel de tare.

— Bagă la cap ce-ți zic: Acesta este fratele meu și să nu te mai iei niciodată de el! Ai înțeles?

— Am înțeles! a răspuns militarul sirian.

— Să nu te mai iei nici de el, nici de familia lui. Acolo e magazinul familiei. Asta e cafeneaua familiei. Acolo e casa. Dacă te prind că te mai apropii de vreunul dintre ei sau că îl supărați cumva pe fratele meu, sau că nu-i protejați când alții încearcă să se atingă de ei, sunteți morți!

— Am înțeles, șefu', a răspuns cu capul plecat militarul sirian.

— De azi înainte fratele meu vă dă ordine, ați înțeles?

— 'Nțeles!

— Acum marș!

Militarul a dispărut. A plecat și Orhan, colegul meu de la facultate. M-am așezat pe scaun. Cafeaua se terminase, dar am continuat să beau din fumul aromat al narghilelei. Portocaliul străzii devenise sângeri.

După aceea, eu mi-am văzut în continuare de cafenea, iar tata a scăpat să mai fie bătut de sirieni. E crunt sentimentul, pe la vreo optsprezece-douăzeci de ani, când te crezi puternic, și-ți vezi neputincios tatăl bătut și amenințat cu arma. Dar mai crunt a fost după aceea, când vecinii văzându-ne că intrăm cu mașinile în zona aflată sub protecție siriană, au zis că suntem trădători și că ne-am vândut sirienilor.

— Vezi, ce spuneam, ziceau ei pe la colțuri, uneori fără să le pese că e cineva din familia noastră prin preajmă, ba chiar zicând mai apăsător atunci când își dădeau seama de asta. Familia comunistului a trădat prima! Uite, numa' fiu-su are voie să intre cu mașina! N-ai văzut că pe toți îi oprește la barieră și îi percheziționează, iar când trece câinele de comunist se opresc să-l salute? Numai nemernicul ăsta de comunist face ce vrea aici!

În ciuda acestor cuvinte care m-au durut tare, căci simpla întâmplare de a fi coleg de facultate cu șeful securității a fost suficientă să scape familia de amenințări sau chiar de moarte și cine știe de ce alte neazuri, ceea ce mi-a rămas întipărit în minte a fost scena cu militarii palmuiți de șeful securității. Parcă-l văd și acum în fața ochilor pe tânărul acela sfrijit și negricios strângând din dinți și deopotrivă strângând arma la piept, cu sângele țâșnind pe o nară, dar răspunzând demn, fără să tremure:

— Am înțeles!

L-am privit pe colonelul din fața mea, înalt și durduliu cum era. Ar fi trebuit să mă întind să-l pocnesc, dar m-am abținut. Colonelul, care credea că pacea e pentru cei slabi, tremura ca piftia.

Mi s-a părut de la bun început stranie apropierea prea mare dintre politică și armată. Au încercat de-a lungul timpului

mulți militari ajunși în funcții importante să rupă această legătură, de fapt să nu permită celor ce decid politic să se implice prea mult acolo unde nu se pricep, în lumea armelor. Dar vezi, când privești de aici spre Orientul Mijlociu, nu atât de îndepărtat precum pare, poți observa mai degrabă militari care și-au impus voința politică decât invers. Iar acești militari, ajunși la putere prin lovituri de stat, supun prin regimuri de teroare state și bunul lor mers. Pe de altă parte, în țara mea adoptivă vezi militari cu grade înalte milogindu-se de oameni politici și bazându-se pe ei în numirile în cele mai înalte funcții. Până să ajungă ministru cel care m-a numit secretar de stat, toți cei ce ocupau funcții mari aveau cel puțin un protector din lumea politică. Făceau acolo unde ajungeau șefi cam tot ce le trecea prin cap, pentru că nimeni nu se putea lega de ei de vreme ce aveau spate important. Odată cu noul ministru, însă, orice încercare de influență politică a fost retezată din start.

Eu am crescut de mic cu respectul față de oamenii armelor. De aceea poate am rămas perplex când colegul meu de la facultate, Orhan, i-a pălmuit pe militarii sirieni.

— *Oricine are, poate arme să poarte; nu oricine / de are însă gheare, se cheamă că e leu*¹, mi-a zis el, ca învățătură a celor întâmplare sub ochii mei. Știi ale cui sunt versurile? m-a întrebat mai apoi.

— Nu, am răspuns eu, surprins în egală măsură de gest și de morala întâmplării.

— Poetul Al-Mutanabbi, mi-a răspuns, marele poet din Kufa, care a trăit în perioada de aur a Islamului.

— Nu știam, i-am răspuns stânjenit.

¹ *Înțelepciunea arabă în poezia și proza secolelor V-XIV*, Ed. Univers, 1968, traducere de Grete Tartler.

Există un loc unde se vorbește limba lui Hristos, nu departe de Drumul Damascului, la doar câțiva kilometri, în munții Antiliban. Locul se numește Maaloula și înseamnă „poartă” în aramaica occidentală. Acolo s-a retras, urmărită de soldații romani, Sfânta Tecla, prima ucenică a Apostolului Pavel și prima mucenică a creștinătății. Pe același drum urmează să pășească, aproape două mii de ani mai târziu și fără să cunoască povestea întemeierii locului, un arab creștin din nordul Libanului, izgonit din țara sa. Arabul ajunge pe Drumul Damascului în plin război civil sirian, după ce și-a risipit averea pentru a cumpăra demnități în țara de adopție.

Romanul *Limba lui Hristos* e povestea revelării întâmplătoare a faptelor din primul deceniu creștin, în contextul unor întâmplări petrecute între 1975 și 2013, dintr-un Orient la fel de incert ca acela din Antichitate și la fel de volatil ca parfumurile Arabiei. O ultimă cruciadă interioară este dusă pe teritoriul fluid al Orientului.

Există un loc unde încă se mai vorbește limba lui Hristos. Exista.

„Adrian Lesenciuc scrie versuri, romane, critică și istorie literară, eseuri, cu aceeași învățată dezinvoltură și pedantă aplecare asupra paginii, căci eleganța descinderilor sale în atâtea zone se sprijină pe o bibliotecă impresionantă.

Știe ce înseamnă ordinea și disciplina, așa încât poate cocheta liber cu formele haosului și ale neorânduiei, dispus oricând să le împrumute rigori.

Gândește viața cu exuberanța unui locuitor lucid și implicat al viului, dar cântărește sobru și manifestările muritudinii. Toate astea, într-o elegantă limbă românească, atât de bine și bogat stăpânită, încât își poate îngădui și să se lase – cu încântare – în voia jocurilor ei de suneri și cuvinte.”

IRINA PETRAȘ

„Pot bănui că [...] Adrian Lesenciuc a pus, mai presus de scriitură, întreaga sa forță de compoziție literară, că a mărunțit în gând fiecare frază și fiecare tablou izvodit din istoria unei alte Lumi.”

Părintele CONSTANTIN NICULA